

[Time:2.30 Hrs]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All question are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

Q.1 **A. Choose the correct alternative (Any-8)** **08**

1. Shwetambar and _____ are the two sects of Jainism.
(Digambar / Pitamber / Mahayana)
2. The rural people in India are mostly engaged in
(services / agriculture / industrial)
3. The varna system was a classification of individuals based on their _____.
(heredity status / economic status / aptitude)
4. Raja Ram Mohan Roy organized a movement to oppose the practice of _____.
(sati, dowry, polygamy)
5. The underdeveloped regions in India are neglected and are treated as _____.
(backward regions / weak regions / refugee regions)
6. Due to _____ there are conflicts between the upper castes and the lower castes.
(Communalism, Casteism, Secularism)
7. _____ means that there will be representative and responsible system of government.
(Republic, Liberty, Democratic)
8. The constitution of India commences with a _____.
(Preamble, Parts, Schedules)
9. Rural Local Self-government in India is known by the popular name _____.
(Panchayati Raj, Zillah Parishad, Municipal Corporation)
10. Empowerment of women in politics means the participation of women in political____ process.
(decision-making, formation, alliance)

B. State whether the following statements are True or False (Any-7) **07**

1. Bhagavad Gita is the holy book of the Hindus.
2. In India, the States are formed mostly on the basis of language.
3. In India Bihar state has highest literacy rate.
4. Dowry harassment is a type of domestic violence against women.
5. Anti-Hindi agitations took place in western India.
6. Regionalism refers to the attachment towards one's own region.

7. Article 17 of the Indian Constitution is against untouchability.
8. Political justice gives universal adult franchise, equal opportunity to all citizens and protection to minority.
9. The main aim of every political party is to promote national interest.
10. The Panchayat Raj system in India exists at five tier levels.

- Q.2 A.Explain in detail about 'India as a multi-religious and multi-lingual society'. 15
OR
B.What is Rural Area? Explain environmental and socio-cultural characteristics of rural areas.
- Q.3 A.What is Domestic Violence? Explain causes and effects of it. 15
OR
B.What are the types of disabilities? Explain various issues relating to mentally challenged persons.
- Q.4 A.Define Caste. Describe the inequalities created due to caste system. 15
OR
B.Explain in detail about Fundamental Duties of Indian citizen.
- Q.5 A What are the salient features of the 73rd Constitutional Amendment? 15
OR
B. Write short notes on (Any-3)
1. Gender Ratio of India
2. Types of deafness
3. Regionalism
4. Significance of the preamble
5. Any two local Political Parties.

[वेळ: २:३० तास]

[गुण:७५]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.

सूचना: १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

प्र.१

अ योग्य पर्याय निवडा (कोणतेही-८)

०८

१. श्वेतांबर आणि _____ हे जैन धर्माचे दोन पंथ आहेत.
(दिगंबर / पीतांबर / महायान)
२. भारतातील ग्रामीण लोक बहुधा _____ ह्या व्यवसायात गुंतलेले आहेत.
(सेवा / शेती / औद्योगिक)
३. वर्णव्यवस्थे मध्ये त्यांच्या _____ च्या आधारे व्यक्तींचे वर्गीकरण होते.
(आनुवंशिकता स्थिती / आर्थिक स्थिती / कौशल्य)
४. राजा राम मोहन रॉय यांनी _____ च्या प्रथेला विरोध करण्यासाठी एक चळवळ आयोजित केली.
(सती, हुंडा, बहुपत्नीत्व)
५. भारतातील अविकसित प्रदेशांकडे दुर्लक्ष केले जाते आणि त्यांना _____ असे मानले जाते.
(मागासप्रदेश / कमकुवतप्रदेश / निर्वासित प्रदेश)
६. _____ मुळे उच्च जाती आणि खालच्या जातींमध्ये संघर्ष आहेत.
(जातीयवाद, जातीवाद, धर्म निरपेक्षता)
७. _____ म्हणजे तेथे लोकप्रतिनिधी आणि जबाबदार सरकार असेल.

- (प्रजासत्ताक, लिबर्टी, लोकशाही)
८. भारतीय राज्यघटनेची सुरुवात _____ ने होते.
(प्रस्तावना, भाग, परिशिष्ट)
९. भारतातील ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थाना _____ या लोकप्रिय नावाने ओळखले जाते.
(पंचायती राज, जिल्हा परिषद, महानगरपालिका)
१०. राजकारणात महिला सक्षमीकरण म्हणजे राजकीय प्रक्रियेत महिलांचा _____ प्रक्रियेतील असलेला सहभाग होय.
(निर्णय घेणे, निर्मिती करणे, युती करणे)

ब. खालील विधाने सत्य किंवा असत्य आहेत हे सांगा (कोणतेही-७)

०७

१. भगवद्गीता हा हिंदूंचा पवित्र धर्मग्रंथ आहे.
२. भारतात, राज्यांची निर्मिती मुख्यतः भाषेच्या आधारावर केली गेली .
३. भारतात साक्षरतेचे प्रमाण बिहार ह्या राज्यात सर्वाधिक आहे.
४. हुंडयासाठी छळवणूक हा महिलांवरील घरगुती हिंसाचाराचा एक प्रकार आहे.
५. पश्चिम भारतात हिंदी विरोधी आंदोलने झाली.
६. प्रादेशिकवाद म्हणजे एखाद्याच्या स्वतःच्या प्रदेशाबद्दल असलेली आसक्ती होय.
७. भारतीय राज्यघटनेतील कलम १७ हे अस्पृश्यता निवारणासाठी आहे.
८. राजकीय न्याय , सार्वत्रिक प्रौढ मताधिकार, सर्व नागरिकांना समान संधी आणि अल्पसंख्याकांना संरक्षण देतो.
९. प्रत्येक राजकीय पक्षाचे मुख्य उद्दीष्ट हे राष्ट्रीय हितास प्रोत्साहन देणे हे आहे.
१०. भारतात पंचायत राज व्यवस्था पाच स्तरांवर (पंच स्तरीय) अस्तित्वात आहे.

प्र.२

अ. 'भारत हा बहुधार्मिक आणि बहुभाषिक समाज आहे' याबद्दल तपशीलवार स्पष्टीकरण द्या.

१५

किंवा

ब. ग्रामीण भाग म्हणजे काय? ग्रामीण भागातील पर्यावरणीय आणि सामाजिक-सांस्कृतिक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.३

अ. घरगुती हिंसा म्हणजे काय? त्याची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.

१५

किंवा

ब. अपंगत्वाचे (दिव्यांग) प्रकार कोणते आहेत? मानसिक दृष्ट्या दिव्यांग व्यक्तींना कोणत्या प्रकारच्या समस्यांना सामोरे जावे लागते ?

प्र.४

अ. जातीची व्याख्या करा. जातिव्यवस्थेमुळे निर्माण झालेल्या विषमतेचे वर्णन करा.

१५

किंवा

ब. भारतीय नागरिकांच्या मूलभूत कर्तव्यांबद्दल तपशीलवार स्पष्टीकरण द्या.

प्र.५

अ. ७३ व्या घटनादुरुस्तीची ठळक वैशिष्ट्ये कोणती?

१५

किंवा

Q.P. Code:00003688

ब. टिपा लिहा (कोणत्याही-३)

१. भारताचे लिंग गुणोत्तर

२. बहिरेपणाचे प्रकार

३. प्रादेशिकता

४. प्रस्तावनेचे महत्त्व

५. कोणतेही दोन स्थानिक राजकीय पक्ष